

- розвиток системи консультаційних послуг для фермерських господарств;
- спрямування державних коштів на розвиток інфраструктури села (доріг, енергії і водопостачання, охорони здоров'я, шкіл тощо);
- корективи податкового ухилу на користь агрохолдингів та урбанізованих зон з метою достатнього податкового притоку до бюджетів сільських громад.

Список посилань

1. Данкевич Є., Данкевич В. Переваги і ризики надконцентрації агропромислового виробництва та земельних ресурсів: економічний, екологічний та соціальний аспект. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal.*, 2016. Vol. 2. No. 3. С. 60-74.
2. Топ 100 латифундистов України. URL: <https://latifundist.com/rating/top100#308>
3. Артеменко І. С. Теоретико-методичні основи концентрації виробництва на підприємствах агропромислового комплексу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка». 2016. Випуск 1(29). С. 23 – 28.
4. Топ-10 крупнейших латифундистов в Украине. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YKDYXBV_47E
5. Агрохолдинги України. URL: <https://tripoli.land/agrokholdingi-ukrainy>
6. Методичні рекомендації щодо призупинення деградаційних процесів у агроландшафтах поліської зони Житомирської області / [А. О. Мельничук, А. М. Бовсуновський, О. І. Савчук та ін.]. – Житомир : Ін-т сільського госп-ва Полісся НААН, 2011. – 40 с.

УДК 911.3

ЛОГІСТИКА ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ

Сагачко Юлія Миколаївна, к.е.н., доцент

*Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка*

LOGISTICS GUARANTEE OF AGRICULTURAL DEVELOPMENT

Sahachko Y.M.

Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Сільське господарство історично є однією з основних галузей української економіки. Аграрний сектор України тісно пов'язаний з ресурсами, природними умовами, кваліфікованими спеціалістами та технічними можливостями. Вітчизняна наука постійно відстежує стан агропромислового виробництва, вносить пропозиції щодо поліпшення ситуації та обґрунтовує напрями його подальшого розвитку, враховуючи всі проблемні аспекти, які притаманні кожному окремому періоду розвитку.

Різні аспекти і тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні й світі висвітлюється в роботах вітчизняних вчених, зокрема, А. А. Гребеннікова [1] вбачає необхідність розвитку сільського господарства України повинен здійснюватися на інноваційній основі, Висоцька О.М. і Нелеп В.М. обґрунтовували перспективи виробництва та експорту продукції сільського господарства та харчової промисловості України [2]; в науковій праці авторів Н. Вдовенко та Л. Сокол [3] здійснено макроекономічну оцінку аграрного сектору економіки України за умов інтеграційних процесів; обґрунтування необхідності розвитку теоретичних засад агрологістики, як одного з основних елементів конкурентоспроможності висвітлено в працях Боровика Т.В. [4], Варченко О.М. [5].

В Україні аграрна логістика почала активно розвиватися нещодавно. Але бізнес вже повною мірою оцінив роль та високу ефективність логістики, відповідно, на часі розробка наукових засад, методів, моделей для планування, контролю й управління процесами, що

виникають у забезпеченні аграрних підприємств сировиною та матеріалами, організації виробничого процесу, доведення аграрної продукції до споживача.

Єдиного підходу до визначення сутності логістики у науковців немає. Рада Логістичного менеджменту США пропонує наступне визначення: «Логістика – це інтегральний інструмент менеджменту, відповідний досягненню статистичних, тактичних і оперативних цілей організації бізнесу за рахунок ефективного, з погляду зниження загальних витрат по задоволенню вимог кінцевих споживачів до якості продуктів і послуг, управління матеріальними і (або) сервісними потоками, а також супутніми потоками інформації і фінансових коштів [6].

Т.В. Косарева пропонує своє бачення: «Логістика – це процес управління достатнім та ефективним (з погляду витрат та часу перебігу) потоком сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції, послуг, фінансів та супроводжувальної інформації від місця виникнення цього потоку до місця його споживання (включаючи приймання, відправлення, внутрішнє й зовнішнє переміщення) з метою повного задоволення потреб споживачів» [7].

Виходячи із представлених визначень вже можна сформулювати загальне бачення даного поняття. Логістика – процес управління і інструмент менеджменту, а також і наука, яку потрібно вивчати.

Так, аграрний експорт України за 9 місяців 2020 року у грошовому вимірі зменшується у порівнянні з 2019 роком, але його частка у загальній експортній структурі лишається незмінною. Так, зовнішньоторговельний обіг харчової та аграрної продукції сягнув більше половини минулорічного показника і становить \$ 15,5 млрд, що дорівнює 44,2% у загальній структурі українського експорту. Нагадаємо, що за 2019 рік аграрний експорт України був \$22,1 млрд при, тобто 44,2% у загальній структурі українського експорту [8].

Після введення повноцінної Зони Вільної Торгівлі з ЄС змінюються конкурентні умови для аграрного бізнесу, у тому числі і для виробників харчової продукції. Ринки країн ЄС стають ближче і відкривають більше можливостей для нових напрямків і нового продукту, виробленого в Україні. Поступове відкриття нових ринків для сільськогосподарських товарів продовжить важливі процеси диверсифікації експорту та допоможе уникнути надалі залежність від ринку окремої країни.

Тому наразі є велика необхідність підприємствам переходити на інноваційний тип розвитку, оновлювати матеріально-технічну базу, підвищувати якість продукції, застосовувати маркетингову політику і т.д. Необхідність зростання експорту готової продукції дозволить відкривати нові виробництва у країні і створювати нові робочі місця, розвивати інфраструктуру, залучати нові інвестиції і розвивати нові технології. Логістика вже перебудовується під нові ринки, пропонуючи нові системи постачання, відкриваючи нові транзитні можливості, встановлюючи нові партнерські відносини з новим транспортним коридором.

Згідно із дослідженням Світового Банку, за останні роки Україна опинилася на 69 місці із 160 країн світу за індексом ефективності логістики в агросекторі (Logistics performance index) [9].

Таблиця 1. Індекс ефективності агрологістики у деяких країнах за 2018 рік

Країна	Ранг	LPI
Німеччина	1	4,20
Швеція	2	4,05
Бельгія	3	4,04
Австрія	4	4,03
Японія	5	4,03
Нідерланди	6	4,02
Сінгапур	7	4,00
Данія	8	3,99
Велика Британія	9	3,99
Фінляндія	10	3,97
Україна	69	2,83

Сучасна логістика проникає в усі сфери діяльності підприємства, тому, задля конкурентоспроможності продукції, що виробляється, необхідно, щоб всі учасники логістичного ланцюга розглядали логістику не як серію окремих видів діяльності, а як єдину інтегровану систему, яка дозволяє їм спільно працювати і досягати результатів за рахунок мінімізації всіх видів витрат. Останнє є важливим для організації ефективної логістичної діяльності на визначених підприємствах, оскільки, наприклад, у рослинництві технологічні перевезення становлять 60–70 % від загального обсягу внутрішньогосподарських транспортних робіт, а трудомісткість їхнього виконання під час виробництва основних видів продукції – 15–20 % від загальних витрат праці [10].

Під час реалізації логістичного підходу на вітчизняних агропідприємствах дуже важливим є врахування специфічних аспектів агрологістики [11] та запозичення досвіду, який нагромаджено в розвинених країнах світу – США, Канаді, Західній Європі, Австралії та ін. Так, наприклад, у Голландії за безпосередньої участі міністерства сільського господарства та міністерства транспорту було розроблено урядову програму «Бачення логістики», у контексті виконання якої створено «Платформу агрологістики» [12]. Дана програма націлює не лише підприємств виробників продукції, а й інших учасників агрологістики, на пошук інноваційних рішень з підвищення її ефективності.

Прикладом ефективної логістики може послужити одна з найбільш швидкозростаючих європейських компаній у сфері логістики, Група Рабен у повній мірі використовує можливості ринку, що виникли з відкриттям європейських ринків та вільного потоку товарів. Вона пропонує комплексні послуги: контрактної логістики, автомобільних перевезень (внутрішні, міжнародні та на схід), перевезення свіжих продуктів (під брендом Fresh Logistics), повнокомплектні та інтермодальні перевезення, морські та повітряні перевезення. Основними галузями, які компанія обслуговувала в 2020 році, були харчова промисловість (30%), техніка (21%), автомобільна промисловість (17%), роздрібна торгівля (12%), хімічна промисловість (11%), непродовольчі товари (9%)[13]. Компанія прагне задати тенденції на ринку в сфері сталого розвитку не лише за рахунок екологічних вантажівок, складів або висадки дерев, а й за рахунок усіх процесів, якими ми користуємось. Керівництво намагається зробити їх якомога більш екологічними. Компанія активно запроваджує інновації в сфері логістики, а саме фокусується на багаторівневій діджиталізації, від фізичних процесів до роботизації офісної роботи з використанням RPA (Robotic Process Automation – Автоматизація роботизованих процесів). Компанія впроваджує новітні IT-рішення, платформи, які автоматично надають інформацію клієнтам, та платформи, які повідомляють про очікуваний час прибуття.

Відома фірма в логістичній сфері «Нібулон» вибудовують горизонтальну систему логістики. За нею збіжжя прямуватиме не у морські порти, а на річкові причали Дніпра, а звідти вже каботажним флотом до моря. Так як на зерновому ринку України сьогодні збудована вертикальна система логістики. Полягає вона в тому, що вантажі залізницею та автотранспортом завозяться до морських портів, а звідти прямують по цілому світу. Таким чином, наземний транспорт возитиме зерно не з півночі на південь, а за маршрутами із заходу на схід та навпаки. Відстань буде коротшою для всіх регіонів, окрім південних, що мають вихід на узбережжя. А далі перевезення річкою дозволять зекономити на логістиці.

Отже, враховуючи вище подану інформацію щодо підвищення ефективності виробництва, переробки, транспортування аграрними підприємствами продукції, а саме переважаючої ролі агрологістики в ній. Крім того, всебічне дотримання правил логістики дасть змогу підприємствам значно підвищити рівень обслуговування споживачів і поліпшити взаємовідносини між усіма учасниками аграрного ринку.

Список посилань

1. Гребеннікова А. А. Розвиток сільського господарства на інноваційній основі. Ефективна економіка № 12, 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5338>
2. Нелеп В.М., Висоцька О.М. Перспективи експорту продукції сільського господарства і харчової промисловості України. Економіка АПК. 2014. № 3. С. 72.

3. Вдовенко Н.М., Сокол Л.М. Макроекономічна оцінка аграрного сектору економіки України за умов інтеграційних процесів. Науковий вісник Полісся. 2016. № 3. С. 22-28.
4. Боровик Т. В. Логістичне забезпечення ринку продукції агропромислового комплексу. Наук. праці Полтавської держ. аграрної академії. 2013. Вип. 6. Т. 1. С. 34–39.
5. Варченко О. М. Методичні підходи до оцінки ефективності функціонування збутових логістичних систем агропідприємств. Зб. наук. праць «Економіка та управління АПК». 2014. № 2. С. 24–29.
6. Єлисеєв Є. Логистика, покорившая мир. Новая концепция руководства предприятиями / Є. Єлисеєв // Маркетолог. – 2000. – № 9. – С. 12 – 13.
7. Косарева Т.В. Аграрна логістика: сутність та багатоаспектність / Т.В. Косарева // Економіка АПК. – К. : ННЦ "Інститут аграрної економіки". – 2008.– № 10. – С.37-43.
8. Аграрний експорт України — 2018-2020 роки: сировина, харчова продукція, зерно, рослинництво, молочка, тваринництво. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/843-agrarniy-eksport-ukrayini--2015-2020-roki-sirovina-harchova-produktsiya-zerno-roslinnitstvo-molochka-tvarinnitstvo>
9. Connecting to Compete 2018: The Logistics Performance Index and Its Indicators [Electronic resource] / [J.-F. Arvis, L. Ojala, C. Wiederer, B. Shepherd, A. Raj, K. Dairabayeva, T. Kiiski]. — Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/327044979_Connecting_to_Compete_2018_Trade_Logistics_in_the_Global_Economy
10. Глухова Ю. І. Транспортна агрологістика – один із напрямів інноваційного управління на сільськогосподарських підприємствах / Ю. І. Глухова // Зб. наук. праць «Теоретичні й практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності». – 2011. – Т. 1. – С. 167–172.
11. Sumets A. Specific aspects of logistics enterprises in the fat-and-oil industry [Electronic resource] / A. Sumets // Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. – 2017. – Vol. 3. – No. 1. – Pp. 37–44. – Mode of access : www.are-journal.com.
12. Смирнов И. Агрологістика по-голландски / И. Смирнов // Логистикс. – 2008. – № 9. – С. 13–15.

УДК 338.43

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В СВІТІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Бакуменко В.Д., д.н. держ упр., професор,

Смігунова О.В., к.е.н., доцент,

Левченко Д.В., здобувач

*Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка*

WORLD EXPERIENCE OF STATE SUPPORT OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Bakumenko V.D., Doctor of Science in Public Administration, Professor,

Smihunova O.V., PhD, Associate Professor,

Levchenko D.V, applicant

Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Трансформаційні процеси в економіці України, спричинені глобалізацією та євроінтеграцією, актуалізують питання державної підтримки сільськогосподарського виробництва.

Однією з умов забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва є наявність достатнього фінансового забезпечення. Сільськогосподарські товаровиробники навіть за ринкових умов функціонування потребують державної підтримки, адже розвиток підприємництва на селі має соціальний характер. Так, визначальними аспектами Спільної